

טז' בתמוז תשס"ז
2 ביולי 2007
X7834A

עובדים זרים שנעצרו וגורשו מישראל 2005-2006

רקע

אוכלוסיית העובדים הזרים בישראל כוללת עובדים זרים המועסקים בהיתר וכאלו המועסקים ללא היתר. זרים המועסקים בהיתר הם מי שנכנסו לישראל באשרת עובד ושלמעסיקיהם היתר העסקה עבורם, ואילו **עובדים זרים ללא היתר** הם מי שנכנסו לישראל ללא אשרת עובד- הן באשרת תייר והן בדרכי כניסה אחרות (הסתננות לא- חוקית), מי שפג תקפה של אשרת העבודה שבידו ומי שאמנם יש לו אשרת עבודה בתוקף אך הוא אינו מועסק אצל המעסיק שקיבל את היתר ההעסקה עבורו- עובדים שנטשו את מעסיקם החוקי בנסיבות שונות.

אוכלוסיית העובדים הזרים בישראל גדלה בהתמדה בין השנים 1995 (ראשית העסקתם המסיבית של עובדים זרים בישראל) ועד לשנת 2001, שהיתה שנת השיא בהעסקת עובדים זרים בישראל ובה הגיע מספרם ל- 243 אלף. מאז 2002 ועד לשנת 2005, חלה ירידה בהיקף העסקת עובדים זרים בישראל ומספרם ירד ל-178 אלף עובדים זרים ב-2005. החל משנת 2006 שב ועולה היקף העסקת עובדים זרים בישראל, שהגיע אשתקד לכ- 187 אלף.

בשנים 2002- 2005 חלה ירידה עקבית במספר העובדים הזרים **ללא היתר** ואילו במספר העובדים הזרים **בהיתר**, ניתן להבחין באותן שנים בשתי מגמות מנוגדות: האחת -מגמת ירידה בשנים 2002-2003 והשנייה- מגמת עליה במספר המועסקים בהיתר בישראל משנת 2004 ואילך. כאמור בשנה שעברה (2006) חל גידול באוכלוסיית העובדים הזרים בהיתר ובלעדיו, המועסקים בישראל.

ניתן לייחס את הירידה במספר העובדים הזרים בשנים 2002- 2005 ליישום החלטות הממשלה מיולי 2002 על מדיניות צמצום העסקת עובדים זרים במשק. החלטות אלו מהוות חלק מהחלטות הממשלה על רפורמה בשוק העבודה, והן נתקבלו, בין השאר, בשל הגידול המהיר בממדי האבטלה בכלל ובקרב חסרי השכלה בפרט, לצד עלייה ניכרת בתשלומי קצבאות למובטלים והרצון לצמצם אותן, וכל זאת על רקע המשבר המחריף בתקציב הממשלה.

מדיניות הממשלה באה לביטוי בהחמרת האכיפה והגרוש של עובדים ללא היתר לצד הגבלת מספר היתרי העבודה שהוקצו בתקופה זו להעסקת עובדים זרים (מדיניות "שמיים סגורים"). שתי פניה של מדיניות זו תרמו להקטנת מספר העובדים הזרים בארץ, כאמור בשנים 2003-2004. אולם, בעוד שבמדיניות האכיפה לגבי עובדים ללא היתר לא חל שינוי עקרוני ברמת החלטות ממשלה, הרי שמדיניות "השמיים הסגורים" לגבי עובדים בהיתר אמנם נשמרה בתחילת התקופה, אך בהמשכה חל כרסום בעמדת הממשלה לגבי הגבלת מכסות ההיתרים לעובדים זרים בחקלאות, ומכסת ההיתרים בענף הוגדלה מספר פעמים, כאשר לאחרונה, בתחילת 2007, אושרה, תוספת של 3 אלף היתרים למכסת ההיתרים לעובדים זרים בחקלאות.

בהחלטות הממשלה (מינואר 2007) נקבע כי מכסת העובדים הזרים בענף החקלאות בשנת 2007 תעמוד על 26 אלף עובדים, ובבניין-תעמוד המכסה החל מינואר 2007 ועד לאוקטובר 2007 על 15,000 עובדים, ובאוקטובר 2007 ירד מספרם ל-12,000 עובדים. כזכור, אין מכסות להיתרי ההעסקה לעובדים זרים בסיעוד, ואילו לגבי ענפי כלכלה אחרים שבהם הוקצו בעבר היתרים, הוגבלו ב-2007 הן ההקצאות והן תנאי ההעסקה(כגון: שכר גבוה למומחים זרים בתעשייה).

באשר לעובדים ללא היתר, ההאטה בהיקף הגרושים מהארץ לא נבעה משינוי החלטות ממשלה כאמור, אלא מהתפתחויות אחרות, בהן ההיערכות המוקדמת לטיפול ב"התנתקות" (יולי 2005) שהביאו לשינוי בתכניות העבודה השוטפות של משטרת ההגירה ושרות בתי הסוהר ושגרמו להאטה באכיפת חוקי העסקת עובדים זרים ובתהליכי מעצרים וגרושים בתקופה זו.

בנוסף חל, במהלך התקופה, שינוי בטיפול בנושא ברמת השטח (אך לא ברמת החלטת ממשלה, כאמור), באשר לגבי חלק ניכר מהעובדים ללא היתר שנעצרו, נעשתה המרה של הגרוש בהצבה מחדש בעבודה אצל מעסיקים בעלי היתר. מדובר בעובדים שנכנסו בהיתר ונעצרו הן מפני שתוקף אשרת העבודה שלהם פג והן מפני שהועסקו שלא אצל מעסיקים החוקי,מסיבות שונות בהן: עובדים שברחו בשל תנאי ההעסקה הקשים ואי-עמידה של המעסיקים במחויבויותיהם כלפי עובדים אלו, וכאמור, חלק מהם לא גורשו מהארץ, אלא הוצבו מחדש בעבודה כעובדים חוקיים. גישה זו שלא היתה נפוצה בשנים קודמות, הופעלה בשנים האחרונות בשיעור גבוה יחסית.

במאי 2005 הופעלה שיטה חדשה: "שיטת התאגידים" להעסקת עובדים זרים בבניין. שיטה זו שמשה בסיס לנהלים החדשים למתן היתרים למתווכי עובדים זרים גם בענפי הסיעוד (לשכות פרטיות) והחקלאות (שבהם השיטה אמורה להיות מופעלת כבר מאוגוסט 2007).

"שיטת התאגידים" כשיטה חדשה בתחום העסקת עובדים זרים, מבוססת על העברת האחריות לתיווך עובדים זרים ברמה ענפית לידי של תאגיד /לשכה פרטית שלהם סמכויות פיקוח על המעסיק הישיר של העובד הזר באופן המאפשר שמירה על זכויותיו של האחרון. ההסדר אמור להקל על מעבר יעיל של העובדים הזרים בין המעסיקים בעלי ההיתר בענפי הבניה, הסיעוד והחקלאות תוך הסדרת העסקת העובדים זרים בענפים אלו באופן שיבטיח תשלום שכר כחוק ומתן תנאים הוגנים, והגברת הפיקוח על שמירת זכויותיהם.

ניתן לשער כי שיטה זו תשפיע על היקפי ההעסקה, שכן רק התאגידים שיקבלו היתר לפי הנוהל החדש, ולאחר בדיקת עמידת המבקשים בתנאים מחמירים, יורשו לתווך בהשמת עובדים זרים לענפי המשק הנזכרים. באופן זה צפויה הקטנה בכלל הלשכות המעסיקות, ומכאן- ליכולת טובה יותר לפקח על לשכות אלו. אולם מעבר לכך, ההעסקה בשיטת התאגידים מייקרת את עלויות העסקתם של עובדים זרים למעסיק המקומי, שכן הוא נתון לפיקוח מחמיר לגבי עמידתו בתנאי העסקה הוגנים, בתשלום השכר שנקבע ומניעת הלנתו וכן בתשלום תנאים נלווים כולל הפרשות לפנסיה, כפי שהוגדרו במפרטי ההעסקה. באופן זה השיטה החדשה תורמת להעלאת עלות ההעסקה של עובד זר בישראל. מעסיק ישוב וישקול כדאיות העסקה של עובד כזה על פי השיטה החדשה, בהשוואה להעסקת עובד מקומי.

הסדרי ההעסקה החדשים משפרים אמנם באופן משמעותי את שיטות ההעסקה הקודמות, שכן הם עשויים להגביל את מספר התאגידים הפועלים בכל ענף (בשל התביעה לעמידה בתנאים מחמירים שמטרתם להגן על העובדים, הכוללים, בין היתר, ערבויות בסכומים לא מבוטלים להבטחת זכויות העובדים בהתאם לחוק), מציבים אותם תחת פיקוח, מקלים על ניידות עובדים זרים בתוך כל ענף ומגבירים את הפיקוח על שמירת גובה המכסות הענפיות שנקבעו. עם זאת, **ההסדרים החדשים אינם מאפשרים תחרות מספקת על שירותי העובדים הזרים בין מעסיקים בתוך ענף נתון, מפני שהם ממשיכים לקבע במידה רבה את תלותו במעסיק הענפי/ בתאגיד בכל הקשור לשכר ולתנאי העסקה של עובדים אלו בישראל.**

מכאן שהחמרת הפיקוח בשיטה החדשה, הנוכחית עשויה אמנם למתן את היקפי ההעסקה של עובדים זרים בישראל בכלל, ואת מספרם של העובדים הזרים ללא היתר בפרט, אבל היא עדיין צופנת בחובה קשיים מבחינת שמירת שכרו ותנאי העסקתו של העובד הזר בהשוואה לשיטה המאפשרת מתן היתר העסקה אישי- ענפי לעובד זר באופן העשוי לתרום לכושר המיקוח שלו על תנאי העסקתו. בתנאים של ביקוש יתר לעובדים זרים בענפים הנזכרים, מתן היתר העסקה אישי (ענפי) לעובד עצמו, היה מגביר את התחרות על שירותי עובדים זרים, והיה מביא להגדלת שכרם של עובדים אלו, ובכך משפיע על הקטנת הכדאיות בהעסקת עובדים זרים לעומת עובדים מקומיים לא מיומנים וכל שכן מיומנים. בדרך זו עשויה הקצאה אישית של היתר עבודה לעובד זר לסייע באופן משמעותי בהקטנת שעור האבטלה של עובדים מקומיים.

לוח 1: עובדים זרים בהיתר וללא היתר בישראל בשנים 1995-2006 באלפים.

השנה	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
סה"כ עובדים זרים מהם:	110	164	164	187	187	214	243	226	189	188	178	* 187
נכנסו באשרת עובד	64	90	89	93	85	85	104	102	85	91.5	98	102
נכנסו באשרת תייר	46	74	75	94	102	128	139	124	104	96.5	80	85
% ללא אשרת עובד	52%	45%	46%	50%	55%	60%	57%	55%	54%	51%	45%	45%

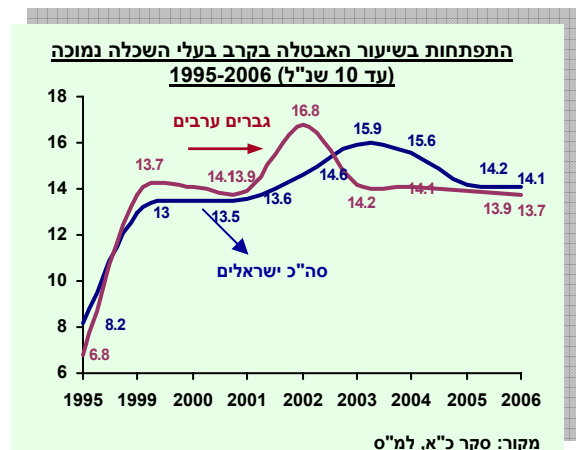
* אומדן של מינהל מחקר וכלכלה בתאום עם הלמ"ס.

מקור: עיבודי מינהל המחקר לאומדני למ"ס לנתוני העובדים הזרים.

ההחלטה על הרחקת עובדים זרים מהווה חלק מתכנית כלכלית רחבה יותר של השבת מובטלים ישראלים לעבודה, והיא באה לביטוי כאמור, בהחלטות ממשלה (2002) על צמצום העסקת עובדים זרים באמצעות הגבלת כניסת עובדים חדשים **בהיתר** (שמיים סגורים), והגברת האכיפה והגרוש של עובדים זרים **ללא היתר**.

ואכן, במהלך שנת 2004 החלה להסתמן קליטת עובדים ישראלים בעלי השכלה נמוכה במקומות עבודה שהעסיקו עובדים זרים בהיתר ובלעדיו כגון: בענף הבניה, וכתוצאה מכך החלה להסתמן גם ירידה בשיעורי האבטלה של עובדים אלו.

במיוחד בולט הגידול בתעסוקה של גברים ערבים ישראלים במשלחי יד "רטובים" בענף הבניה, ובמקביל-

ירידה בשיעורי האבטלה של אוכלוסייה זו. ע"פי נתוני הלמ"ס ירד שיעור האבטלה של גברים ערבים בשנת 2004 ל- 14.1% בהשוואה לשיא של שנת 2002 שבה שיעור האבטלה של קבוצה זו על 16.8%. מגמת הירידה בשיעור האבטלה של אוכלוסיית בעלי השכלה נמוכה גם בשנים הבאות, ושיעור האבטלה שלהם עמד בשנת 2005 על 14.2% ו-13.9% בהתאמה, וב-2006 הוא הגיע ל- 14.1% ול 13.7%, אולם קצב הירידה בשיעור

האבטלה של בעלי השכלה נמוכה בכלל ושל גברים ערביי ישראל בפרט נחלש אחרי 2004, בין היתר בשל אי עמידה ביעדי הגרוש שקבעו בממשלה שהחליטה על מכסת גרוש של 100 אלף עובדים זרים ללא היתר עד סוף 2004, בעוד שבפועל גורשו מישראל בשנים 2002-2004 (ממועד החלטה על הגברת הגרוש ועד סוף 2004) כ-43 אלף עובדים ללא היתר.

א. עובדים זרים שנעצרו וגורשו מישראל בשנים 2005-2006 : מגמות כלליות

א 1. המגורשים מכלל העובדים שנעצרו בשנים 2005-2006.

הגרוש/ההרחקה מישראל של עובד זר ללא היתר הוא תהליך שראשיתו עיכוב העובד הזר לצורך בדיקת מסמכיו, גביית עדויות מהעובד וממעסיקו, והעברת העובד שנמצא חסר מסמכים נדרשים (היתר שפג תוקפו, נכנס ללא אשרת עובד, מועסק שלא אצל מעסיק בעל היתר או שלא אצל המעסיק המיועד), למעצר במתקני שב"ס או למתקני מינהלת ההגירה, תוך הוצאת צו להרחקתו מהארץ. בתוך 14 יום ממועד מעצרו, מובא העצור בפני בי"ד לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין. בי"ד זה מקיים ביקורת שיפוטית על החזקתם של שוהים שלא כדין במעצר- במשמורת, והחוק העניק לו שיקול דעת בהחלטה על המשך המעצר או על השחרור מהמעצר. בי"ד זה אינו מוסמך לדון בעצם החלטת ההרחקה של עובדים אלו מהארץ, אך הוא יכול לאשר את צו המשמורת ללא תנאי, או לקבוע לו סייגים כגון: הפנייה למשרד התמי"ת לטיפול בתביעות העובד (הלנת שכר פיצויים ועוד) או הפנייה למשרד הפנים בעיקר- לצורך הצבה מחדש לעבודה. בידי ביה"ד הסמכות לבטל את צו המשמורת (כלומר: לבטל את החזקת העובד במעצר, אך כאמור, הוא אינו מוסמך לבטל את עצם החלטת הגרוש מישראל), ולהורות על שחרור בערבות של העובד הזר. השחרור בערבות משמעותו המעשית הינה דחיית הגרוש לתקופה קצובה (אך לא ביטול), והוא מאפשר, למי שמועמדים לגרוש, להסדיר עניינים לא- סגורים בישראל כגון: גביית תשלומים וחובות ממעסיק או סידורים אחרים הכרוכים ביציאה מסודרת מישראל שלא מתוך הכלא. הצבה מחדש בעבודה של עובד זר המוחזק במעצר, האפשרית באמצעות צו של משרד הפנים, מבטלת למעשה את החלטת הגרוש מישראל, והיא נהוגה בעיקר לגבי עובדים השוהים בארץ בתוך תקופת ההיתר שלהם ואשר נעצרו כיוון שנמצאו מועסקים שלא ע"י מעסיקם החוקי (בעל היתר ההעסקה).

בהמשך מוצגים נתונים של אוכלוסיית העובדים הזרים שנעצרו והוחזקו במעצר(במשמורת) ושל היקף אוכלוסיית המגורשים מישראל מכלל העובדים הזרים ללא היתר שנעצרו.

בשנת 2005 נעצרו כ-9.7 אלף עובדים זרים(גברים ונשים) ללא היתר, שמהם גורשו מהארץ כ-67%. בשנת 2006 נעצרו 6.3 אלף עובדים ללא היתר, ושעורם של המגורשים מכלל העצורים ירד לכדי 56.3%. ממצא זה מבטא את השינוי שחל במדיניות הטיפול בעובדים ללא היתר שאמנם נתפסו ונעצרו, אך לא גורשו מיידיית מהארץ. נראה שהקיטון במספר העובדים הזרים שגורשו מישראל מכלל המוחזקים במעצר מבטא העדפה לדרך של הצבה מחדש בעבודה אצל מעסיק בעל היתר העסקה או שחרור (בערבות) עד לגרושם הדחוי, על פני החזקה במעצר לאורך זמן עד למועד הגרוש. הירידה הכוללת בשיעור המגורשים ב-2006 משקפת ירידה בולטת בשיעור הנשים שגורשו ב-2006 בהשוואה ל-2005: 74.6% מהנשים שנעצרו ב-2005 גורשו, ואילו ב-2006 ירד שיעור הנשים שגורשו ל-62.6% מכלל העצורות. לעומת זאת, חלה עליה מתונה ב-2006 (לעומת 2005) בשיעור הגברים שגורשו מסך הגברים שנעצרו: מ-60.9% של מגורשים מתוך כלל העצורים ב-2005 עלה שיעורם של הגברים שגורשו ל-62.1% ב-2006.

לוח 3: עובדים זרים שגורשו מישראל מתוך כלל העובדים שנעצרו בשנים 2005-2006, מספרים מוחלטים

ואחוזים

2006	2005	המאפיין / השנה
6,287	9,657	סך העובדים ללא היתר שנעצרו והוחזקו במשמורת
3,365	5,337	מהם : גברים
2,322	4,320	נשים
36.9%	44.7%	% הנשים מסך העצורים
3,542	6,470	מספר העובדים שגורשו מישראל
56.3%	67.0%	% המגורשים מסך העצורים
2,088	3,249	מהם : גברים
62.1%	60.9%	% הגברים שגורשו מהגברים שנעצרו
1,454	3,221	נשים
62.6%	74.6%	% הנשים שגורשו מסך הנשים שנעצרו

מקור: עיבודי המינהל לנתוני מינהלת ההגירה ונתוני שרות בתי הסוהר 2007.

2.2. עובדים זרים ללא היתר שגורשו מישראל בשנים 2005-2006.

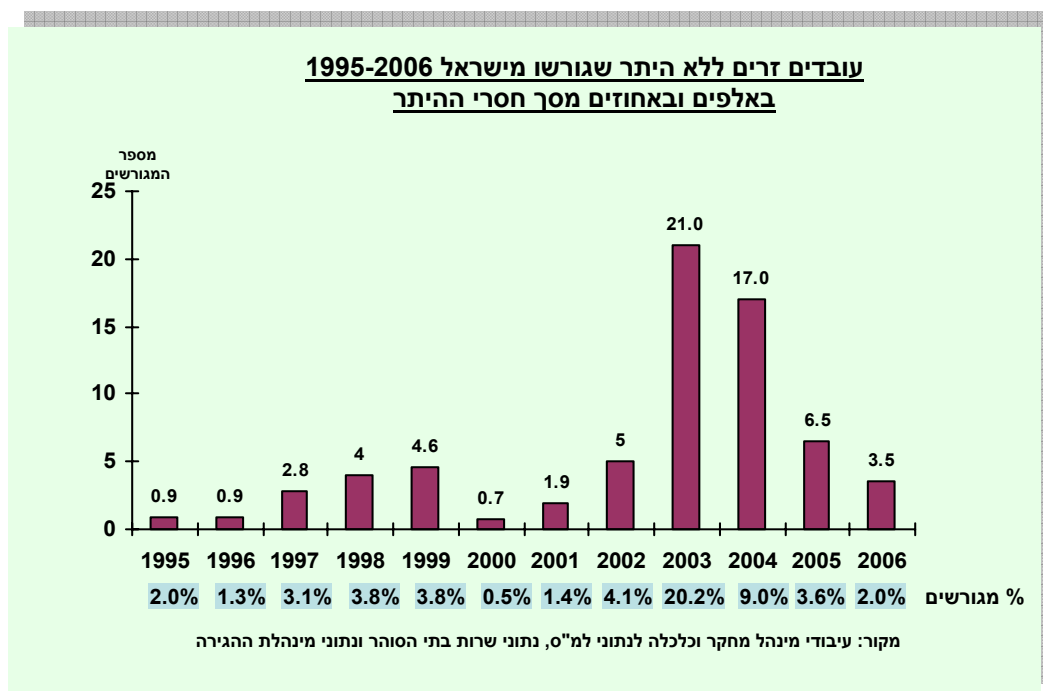
במהלך שנת 2006 הגיע מספר העובדים הזרים (גברים ונשים) שגורשו מישראל לכ-3.5 אלף בהשוואה לשנת 2005 שבה נאמד מספר המגורשים בכ-6.5 אלף. נתון זה משקף ירידה של כ-55.3% במספר העובדים ללא היתר שגורשו מישראל ב-2006 בהשוואה לשנה שקדמה לה. 3.2 אלף העובדות הזרות ללא היתר שגורשו מהארץ בשנת 2005 היוו כמחצית מכלל המגורשים בשנה זו, ואילו ב-2006 הגיע מספרן ל-1.5 אלף- כ-41% מכלל המגורשים באותה שנה.

היקף זה של מגורשים בשנת 2006 הוא נמוך לאין שיעור ממספר המגורשים בשנים 2003 ו-2004 שהיו שנות השיא במספר המגורשים, ובהן באו לביטוי החלטות ממשלה מיולי 2002 על הגברת האכיפה והגרוש, ושבהן הגיע מספר העובדים הזרים שגורשו מישראל לכ-21 אלף ולכ-16.9 אלף בהתאמה. ההיקף הנמוך יחסית של אוכלוסיית המגורשים ב-2006, מחזיר את מימדי הגרוש להיקפם בשנים שקדמו להחלטות הממשלה על צמצום במספר העובדים הזרים המועסקים בישראל, ומספר המגורשים ב-2006 דומה למספר המגורשים ב-1998.

נתוני סך כל המגורשים מתייחסים למגורשים מישראל בשני נתיבי יציאה מהארץ: האחד, נתיב שרות בתי הסוהר (שב"ס), המהווה את נתיב הגרוש העיקרי, שמתקניו היו ערוכים לקליטת העובדים הזרים ללא היתר עד לגרושם מהארץ כבר מראשית אכיפת חוקי ההעסקה של עובדים זרים, והשני -נתיב מינהלת ההגירה שהוא נתיב חדש יחסית שנתווסף לנתיב הגרוש של שב"ס מאז 2003¹.

¹ להתפתחות מקומות המשמורת של עובדים זרים ללא היתר בנתיבים הנזכרים, ר' עובדים זרים ללא היתר שנעצרו וגורשו מישראל, 2003-2004 דפי מידע בנושאי שוק העבודה, מינהל תכנון מחקר וכלכלה בתמ"ת, מרץ 2005.

ב- 2006 גורשו בנתיב שב"ס 59.1% (כ- 2,094 עובדים) מכלל העובדים ללא היתר שגורשו מישראל, ואילו ב-2005 גורשו בנתיב זה כ- 43.6% (כ- 2,002 עובדים ללא היתר). האחרים- גורשו מהארץ בנתיב מינהלת ההגירה.

לוח 2: אומדנים¹ למספר העובדים ללא היתר שגורשו מישראל בשנים 2003-2006 (באלפים).

התקופה	סה"כ מגורשים	גרוש בנתיב שרות בתי הסוהר	גרוש בנתיב משטרת ההגירה
2003 ¹	21.0	16.0	5.0
2004	16.9	11.9	5.0
2005 ²	6.3	2.9	3.4
2006	3.5	2.0	1.5

(1) נתוני מינהלת ההגירה מעודכנים לשנים 2005 ו-2006. בשנים קודמות נאמד מספר המגורשים בנתיב משטרת ההגירה ע"י מינהל המחקר, ר' : עובדים זרים ללא היתר שנעצרו וגורשו מישראל 2003-2004, דפי מידע בנושאי שוק העבודה, מינהל תכנון מחקר וכלכלה בתמ"ת, מרץ 2005.

(2) נתוני 2005 עודכנו על פי נתוני מינהלת ההגירה מ-2007.

מקור: עיבודי מינהל מחקר וכלכלה לנתוני למ"ס, נתוני שרות בתי הסוהר ונתוני מינהלת ההגירה.

ב. עובדים זרים ללא היתר שגורשו מישראל בשנים 2003-2005 בנתיב שרות בתי

הסוהר.

בשל העדר מידע מפורט על מאפייני המגורשים בנתיב משטרת ההגירה, הניתוח שבהמשך מתייחס לעובדים הזרים ללא היתר- גברים ונשים, שגורשו מישראל בנתיב השב"ס, המהווים כמחצית מכלל המגורשים בשנים הנזכרות, ואשר אין סיבה להניח שמאפייניהם שונים מהותית מאלו של כלל המגורשים.

ב 1. עובדים זרים גברים שגורשו מישראל בנתיב שב"ס מתוך כלל העובדים שנעצרו והוחזקו במתקני שרות בתי הסוהר(שב"ס).

בנתיב שב"ס גורשו ב- 2006 כ-2,094 עובדים זרים ללא היתר בהם כ- 1,590 גברים- 76%, וכ- 504 נשים. הגברים שגורשו מהווים 56.9% מכלל העובדים הזרים הגברים שהוחזקו במתקני שב"ס במהלך שנת 2006. לאורך זמן ניכרת ירידה בשעור הגברים שגורשו מכלל מי שנעצרו והוחזקו במתקני שב"ס : שעור המגורשים שעמד על 82.6% מכלל העצורים ב- 2003, ירד ל- 75.6% ב- 2004, ל- 59.8% ב- 2005, ול- 56.9%, כאמור ב- 2006. בהתאמה, עלה חלקם היחסי של עובדים זרים ששחררו מהמעצר.

בהתייחס לשני הנתיבים העיקריים של שחרור ממעצר שלא ע"י גרוש מידי מהארץ: האחד- באמצעות צו של משרד הפנים שמשמעותו בד"כ הצבה מחדש לעבודה וביטול הגרוש (נהוג בעיקר לגבי עובדים השוהים בארץ בתוך תקופת ההיתר שלהם, אף כי אינם מועסקים אצל מעסיקם החוקי) והשני- באמצעות שחרור בערבות שמשמעותו למעשה הינה דחיית הגרוש לתקופה קצובה אך לא ביטולו, נמצא כי לגבי מי ששחררו לאחר מעצרם במתקני שב"ס (ולא גורשו מהארץ בעקבות מעצרם), השחרור בצו משרד הפנים והצבה בעבודה היה הדרך השכיחה יותר לשחרור מהכלא, אולם במהלך התקופה הנסקרת מסתמנת ירידה של 35.6% בחלקם היחסי של גברים ששחררו בדרך זו של צו של משרד הפנים: מ-81% ב- 2002 ל- 53.8% ב- 2006.

כנגד הקיטון בשימוש בצווי משרד הפנים לגבי גברים עצורי שב"ס, ניכרת מגמת עלייה בשעור השחרורים בערבות של גברים עובדים זרים ללא היתר שהוחזקו במתקני שב"ס במהלך התקופה הנסקרת, אף כי בסופה, בשנת 2006, שעור השחרורים בערבות שב וירד. תקופת השחרור בערבות מנוצלת כאמור, ע"י העובד להסדרת עניינים לא-סגורים טרם הגרוש מהארץ, כגון: גביית חובות ממעסיק והתארגנות ליציאה מסודרת מהארץ.

מגמות אלו משקפות ככל הנראה, שינוי במדיניות הטיפול בעובדים ללא היתר שנעצרו אך לא גורשו מיידית מהארץ. יתכן שאפשר לייחס חלק משנוי זה לשינויים שחלו בנהלי העסקת עובדים זרים (ר' נספח). מאז מאי 2005 ניתנים היתרי עסקה לעובדים בבניין על פי שיטת התאגידים ל"זכייניות" שזכו במכרזים לנושא זה. יתכן כי מבחינת הזכייניות החדשות, כדאי יותר לטפל בהבאה של עובדים זרים חדשים לארץ מאשר לשבץ מחדש בעבודה עובדים שכבר נמצאים בארץ תקופה מסוימת, ארוכה ושבה כבר נעצרו כעובדים ללא היתר. חוסר כדאיות בהתחלת טיפול בעובד שאולי כבר קרוב לסיום תקופת השהות החוקית המקסימלית בארץ לצד הרווחים לזכיינים מכניסת עובדים חדשים, תורמים כנראה, למגמת הקטנת שעור ההצבות בעבודה לעובדים זרים שנעצרו.

לוח 4: עו"ז גברים שנעצרו, גורשו או שוחררו במתקני שב"ס בשנים

2003 – 2006 במספרים ובאחוזים

2006	2005	2004	2003	התקופה
				מוחלטים
2,794	3,349	14,130	19,318	סה"כ עצורים
1,590	2,002	10,678	15,956	מזה: מגורשים
1,204	1,347	3,452	3,362	שחרורים¹
649	783	2,836	2,724	מהם: בצו משרד הפנים
354	443	376	394	שחרור בערבות
201	121	240	244	אחר
				אחוזים
56.9%	59.8%	75.6%	82.6%	אחוז המגורשים
				מהעצורים
47.1%	40.2%	24.4%	17.4%	אחוז המשוחררים
1,204	1,347	3,452	3,362	התפלגות
100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	המשוחררים:
53.8%	58.1%	82.1%	81.0%	בצו משרד הפנים
29.4%	32.9%	10.9%	11.7%	בערבות
16.8%	9.0%	7.0%	7.3%	באופן אחר

2ב. אוכלוסיית עובדים זרים גברים שגורשו מישראל לפי יבשות וארצות מוצא עיקריות.

לאורך זמן מסתמנת עליה בחלקם היחסי של מגורשים גברים מאסיה ומאפריקה, וירידה בחלק היחסי של מגורשים ממזרח אירופה, שכזכור היתה המקור העיקרי לעובדים זרים בשנים הראשונות להעסקת עובדים זרים בישראל. יתכן שהירידה בחלקם היחסי של המגורשים מאירופה, מרביתם עובדים זרים ללא היתר שנכנסו באשרת תייר ממדינות מזרח אירופה, קשורה לשינויים בשערי הכניסה לישראל של עובדים אלו בעקבות כניסתן של חלק ממדינות אלו לאיחוד האירופי. שינוי זה תרם להקטנת מספר הכניסות ללא היתר עבודה של עובדים ממדינות כגון: רומניה, פולין, בולגריה, אסטוניה ואחרות לישראל, ובהתאמה- הביא גם לירידה בשעור המגורשים ממדינות אלו. מדינות מזרח אירופה היו ספקיות משמעותיות של כח אדם זול לא חוקי לישראל בשנים קודמות, אולם כיום, בהיותם בעלי דרכון מדינות האיחוד, יכולים חלק מאזרחי אותן מדינות להיכנס כחוק למדינות האיחוד האירופי ולהיות מועסקים בהן כעובדים חוקיים. בנסיבות אלו, תנאי ההעסקה לאזרחי מדינות המזרח אירופה כעובדים לא חוקיים בישראל אינם תמיד אטרקטיביים דיים כדי להפר את חוקי הכניסה לארץ ומכאן גם לקיטון במספר המגורשים מהארץ של עובדים ממדינות שהן מצטרפות חדשות לאיחוד האירופי.

חלקם היחסי של המגורשים מאסיה עלה מ-41% מכלל הגברים שגורשו ב-2003 ל-58% ב-2006 עליה של 41%. חלקם היחסי של המגורשים מאפריקה עלה פי 2.2: מ-5% ב-2003 ל-11% ב-2006, ואילו שעורם של המגורשים מאירופה ירד מ-50% ב-2003 ל-38% ב-2006, ירידה של 24%.

ארצות המוצא העיקריות של הגברים שגורשו ב-2006 הן: סין, תאילנד, ומדינות חבר העמים לשעבר שהיוו 25%, 24% ו-16% מכלל המגורשים בהתאמה. חלקם של המגורשים מתאילנד עלה פי 4 ב-2006 בהשוואה

ל-2003, ואילו חלקם היחסי של המגורשים מסין ירד מעט (ב- 4%) בהשוואה ל-2003, אף כי נותר גבוה למדי (כרבע מכלל המגורשים). מגמות אלו מעידות על נטייה ל"החליף" חלק ניכר ממאגר העובדים שנכנסו לישראל בהיתר כנראה, ועסקו בחקלאות- העובדים מתאילנד, או עובדים בבניה- העובדים מסין, בעובדים חדשים. כאמור, יתכן ששנוי זה הושפע משינוי ניהולי ההעסקה והפעלת שיטת הזכיינים המעודדת כניסת עובדים זרים חדשים בהיתר יותר ממצוי מאגר העובדים שכבר נמצאים בארץ.

לוח 5: עו"ז גברים שגורשו מישראל (ממתקני השב"ס) לפי יבשות וארצות מוצא עיקריות

2005-2003 באלפים ובאחוזים

2006	2005	2004	2003	התקופה ארץ מוצא
1.6	2.0	10.7	16.0	סה"כ באלפים
100%	100%	100%	100%	סה"כ באחוזים
38%	41%	46%	50%	סה"כ אירופה
16%	21%	29%	17%	בהם: * חבר העמים
7%	11%	11%	23%	רומניה
3%	6%	3%	7%	תורכיה
58%	51%	43%	41%	סה"כ אסיה
25%	20%	23%	29%	בהם: * סין
24%	23%	9%	6%	תאילנד
2%	4%	8%	2%	פיליפינים
11%	5%	8%	5%	סה"כ אפריקה
1%	1%	4%	2%	בהם: גאנה
2%	1%	2%	2%	ניגריה
2%	2%	0.5%	0.1%	אתיופיה
2%	1%	2%	2%	דרום אמריקה
1%	2%	1%	1%	ארצות אחרות(חסר פירוט)

* אחוז מסה"כ המגורשים בנתיב זה.

3.3. עובדות זרות שגורשו בנתיב שב"ס.

נתונים כמותיים מפורטים על היקף המגורשים ע"י השב"ס התייחסו בשנים קודמות בעיקר לעובדים גברים. האומדנים למספר העובדות הזרות שגורשו בשנים קודמות נעו בסביבות ה- 50 (מגורשות) בכל שנה, שכן חלק הארי מאוכלוסיית הנשים הזרות שגורשו מישראל בעבר היו נשים שהסתננו לארץ או הוברחו אליה בדרכים לא חוקיות והועסקו בזנות, ואילו שעורן של העובדות הזרות שגורשו מהארץ, מאחר שנשארו לעבוד בישראל גם לאחר שפג תוקפה של האשרה שבידן (אשרת עבודה או אשרת תייר), או של מי שנטשו את מעסיקן החוקי והועסקו שלא כמתחייב מתנאי אשרת העבודה שלהן, היה נמוך. מאז 2004 עלה

באופן ניכר שעורה של אוכלוסייה זו של עובדות זרות שגורשו מישראל, שמאפייניה העיקריים מוצגים בהמשך.

הנתונים שבידינו אינם מאפשרים להבחין בדרכי הכניסה השונות של העובדות הזרות ובסיבות לגרושן, אולם ניתן להסתייע במידע על היקף אשרות העבודה המונפקות לענפי הכלכלה השונים להבנה כזו. נראה שרוב הנשים מהפיליפינים שגורשו מישראל הן עובדות שהועסקו בסיעוד ונכנסו לישראל בהיתר: זהו הענף היחיד שבו מרבית ההיתרים מונפקים לנשים, ועל כן סביר כי הסיבות לגרושן של נשים מפיליפינים מקורן בפקיעת תוקף אשרות העבודה שלהן או נטישת מעסיקן החוקי. בענפים אחרים בהם מונפקים רוב ההיתרים לעו"ז: בחקלאות ובבנין, אשרות עבודה לנשים הן מועטות. מכאן נראה כי סיבת הגרוש של מרבית העובדות הזרות האחרות(שאינן מהפיליפינים), בהן נשים מחבר העמים, היא כניסה באשרת תייר שפג תוקפה או כניסה בלתי חוקית לארץ, כולל בנתיב הברחה וסחר בנשים.

בתחום הסיעוד, שבו רוב המועסקות הן נשים, כאמור, כללי העסקת עו"ז בתחום, איפשרו להן להאריך את היתר ההעסקה עד לתקופה של 5 שנים, ואפילו תקופות זמן ארוכות יותר בתנאי שמתקיימת רציפות בהעסקה כלומר: שהעובד ממשיך לטפל באותו מטופל סיעודי. אם משתנים התנאים: המטופל מועבר למוסד סיעודי, נפטר, או שהוא או בני משפחתו מבקשים להחליף את המטפל, לא ניתן להאריך את תוקף אשרת העבודה החוקית של המטפל מעבר לאותן 5 שנים, ושומה על העובד הזר לעזוב את הארץ.

אולם נראה כי חלק מנשים אלו אינן משלימות את 5 שנות העבודה אצל אותו קשיש כתוצאה מהשתנות הנסיבות(פטירה, העברה לטיפול מוסדי) או עקב נטישת המעסיק הסיעודי בעל היתר לטובת תעסוקה אחרת(בעבודות נקיון במשקי בית בעיקר), שלא על פי תנאי היתר העבודה שבידן. במקרים כאלו שבהם הופסקה עבודתן אצל קשיש והן כבר שוהות בישראל מעבר לתקופת 5 השנים, המשך העסקתן אינו אפשרי והן חייבות לצאת מהארץ, שאם לא כן, הן הופכות לעובדות זרות ללא היתר והן מועדות לגרוש.

נראה כי מכיון שלחברות השמת כח אדם סיעודי יש עניין בתחלופה של עובדים זרים בענף, הן לא תמיד מספקות לפונים עובדות סיעוד מתוך מאגר העובדים הזמין שלהן (הכולל גם עובדות שמעסיקן נפטר), אלא כאמור, מועדות את המשפחות (שבהן קשיש סיעודי) והן זכאיות לסיוע של עובד זר, להגיש בקשה לקבלת היתר העסקה המשמש להן להבאת עובד סיעודי חדש לישראל.

מצב זה צפוי להשתנות עם כניסת הנוהלים החדשים² שיאפשרו ביתר קלות תחלופת עובדים בסיעוד.

4.ב אוכלוסיית הנשים שגורשו מהארץ בנתיב השב"ס לפי יבשות וארצות מוצא עיקריות.

² הנוהל החדש למתן היתרים למתווכי עובדים זרים בענף סיעוד (לשכות פרטיות) גובש על בסיס דו"ח הצוות בינמשרדי בנושא "שינוי שיטת העסקת עובדים זרים בענף הסיעוד" ואושר בהחלטת ממשלה מיום 12.9.06, **האמור להיכנס לתוקף באוגוסט 2007**, צפוי ליצור שינוי בהסדרי ההעסקה שכן רק חברות שיקבלו היתר לפי הנוהל החדש, ולאחר בדיקת עמידת החברות המבקשות בתנאים מחמירים למתן היתר תיווך בינארצי בהתאם לנוהל, הן יורשו לתווך עובדים זרים לענף הסיעוד. **שיטת ההעסקה החדשה**, נועדה למנוע הבאת עובדי סיעוד לישראל מבלי שנבדקה התאמתם למטופל, או מבלי שיש מעסיק סיעודי המוכן להעסיקם לאחר הגעתם. בנוסף, הנוהל מחייב את הלשכות במתן סיוע וטיפול שוטף למטופלים הסיעודיים המעסיקים העובדים הזרים, וכן יבטיח השמת עובדים המתאימים לצרכי המטופל ולדרישותיו. על פי שיטה זו, הלשכות יהיו אחראיות לדווח על כל השמה של עובד זר אצל מעסיק סיעודי הרשום אצלן, ויתנו שירותים שוטפים למעסיקים הסיעודיים והעובד הזר המטפל בו. ר' גם נספח.

הנשים מהפיליפינים מהוות את הקבוצה הגדולה ביותר מקרב העובדות הזרות שגורשו מישראל בשנים 2005 ו-2006: מאז 2004 גדל פי 2.3 חלקן היחסי הנשים מהפיליפינים מכלל הנשים שגורשו מהארץ: מ-13% מסה"כ המגורשות ב-2004 ל-23% ב-2006, מרביתן, כאמור- נשים שנכנסו בהיתרי עבודה.

בנוסף, ניכר גידול במספר המגורשות מסין, שחלקן היחסי הוכפל ב-2006 לעומת 2004. ככל הנראה גם אלו הן נשים שנכנסו בהיתר, חלקן בענף הבניה וחלקן -בסיעוד. כניסת כח עבודה סיעודי נשי מסין משקף כנראה, יוזמות של חברות סיעוד ש"גילו" מאגרי כ"א זולים של נשים בסין (לעומת העובדות מהפיליפינים ששכרן עלה בשנים האחרונות). אולם בהעדר ידיעת שפות זרות, ובעיקר אי-ידיעת השפה האנגלית של העובדות מסין, קיים קושי ממשי באפשרות לתקשר עם מטופלים מקומיים. גם העדר הכשרה מוקדמת וידע לגבי דרכי סיעוד מקובלות במערב, המאפיינים יותר את העובדות מסין, מונעות קליטתן בעבודה סיעודית, וחלק ניכר מהן נאלצו, סמוך מאד למועד כניסתן לארץ, למצוא לעצמן מקורות תעסוקה אחרים, במקרים רבים-לא חוקיים, ומכאן קצרה הדרך למעצר ולגרוש.

לאורך זמן ניכרת מגמת ירידה בחלקן היחסי של נשים ממדינות חבר העמים לשעבר שגורשו מישראל. חלק ניכר מנשים אלו הן נשים שנכנסו לישראל באשרת תייר או שהוברחו לארץ שלא כחוק, ויתכן שהחמרת הענישה בתחום סחר בנשים מחד, לצד הגברת הפקוח על דרכי הסתננות לישראל מאידך, הקטינו את היקפי הכניסה של אוכלוסייה זו לישראל, ובהתאמה -השפיעו גם על הקטנת אוכלוסיית הנשים המגורשות ממדינות אלו.

לוח 6 : נשים זרות שגורשו מישראל (ממתקני השב"ס) לפי ארצות מוצא עיקריות 2004-2006 באלפים

ובאחוזים

2006	2005	2004	התקופה
			ארץ מוצא
504	819	1,220	סה"כ גורשו מישראל באלפים
100.0%	100.0%	100.0%	באחוזים
12	13	18	מולדבה
7	9	11	רוסיה
14	11	5	גרוזיה
9	18	20	אוקראינה
23	20	13	פיליפינים
6	4	3	סין
29	25	30	מדינות אחרות(חסר פירוט)

נספח: שינויים בדפוסי העסקת עו"ז

א. העסקה בענף הבניה

ביום 15.8.04 קבלה הממשלה החלטה המאמצת את עקרונות דו"ח הצוות הבינמשרדי בנושא "תכנון שיטת העסקת העובדים הזרים בישראל ותנאים למתן רישיונות להעסקת עובדים זרים ביחס לענף הבניין", על שיטת העסקה חדשה של עובדים זרים בענף הבניין. במאי 2005 יצאה "שיטת התאגידים" לדרך, כאשר 43 תאגידים זכו לקבל רישיונות והיתרים לשמש כקבלני כוח אדם לשם העסקת עובדים זרים בענף הבניין לשנת 2005. בשנים 2006 ו-2007 הוארכו הרישיונות וההיתרים של תאגידים אלו בהתאם לבקשות שהוגשו.

"שיטת התאגידים" כשיטה חדשה בתחום העסקת עובדים זרים, מבוססת על מדיניות פיקוח הדוק של התאגיד - מעסיקו של העובד הזר, בכוונה לשמור על זכויותיו של האחרון.

ב. העסקת עו"ז בסייעוד

באופן דומה, מופעל בימים אלו נוהל חדש למתן התרים למתווכי עובדים זרים בענף סיעוד (לשכות פרטיות) שגובש על בסיס דו"ח הצוות בינמשרדי בנושא "שינוי שיטת העסקת עובדים זרים בענף הסיעוד" ואושר בהחלטת ממשלה מיום 12.9.06. לפי נוהל זה, רק חברות שיקבלו היתר לפי הנוהל החדש, ולאחר בדיקת עמידת החברות המבקשות בתנאים מחמירים למתן היתר תיווך בינארצי בהתאם לנוהל, הן יורשו לתווך עובדים זרים לענף הסיעוד.

שיטת ההעסקה החדשה האמורה להכנס לתוקפה באוגוסט 2007, נועדה למנוע הבאת עובדי סיעוד לישראל מבלי שנבדקה התאמתם למטופל, או מבלי שיש מעסיק סיעודי המוכן להעסיקם לאחר הגעתם. בנוסף, הנוהל מחייב את הלשכות במתן סיוע וטיפול שוטף למטופלים הסיעודיים המעסיקים העובדים הזרים, וכן יבטיח השמת עובדים המתאימים לצרכי המטופל ולדרישותיו.

על פי שיטה זו, הלשכות יהיו אחראיות לדווח על כל השמה של עובד זר אצל מעסיק סיעודי הרשום אצלן, ויתנו שירותים שוטפים למעסיקים הסיעודיים והעובד הזר המטפל בו. בין היתר, עובד סוציאלי מטעם הלשכה יבקר בבית המטופל לפני ההשמה, לצורך עמידה על צרכי המטופל המיוחדים, מיד אחרי ההשמה, לפתרון בעיות ראשוניות שיעלו, ופעם ב-3 חודשים במשך תקופת ההעסקה, לצורך מתן סיוע שוטף וכן לצורך דווח מיידי על כל ממצא חריג. בנוסף, הלשכות יחויבו לדאוג להכשרת העובדים הזרים לצורך ביצוע העבודות הדרושות על ידי המעסיק, ובכלל זה, לגבי עובדים חדשים, תידרש תעודת הכשרה מתאימה מהמשרד הממשלתי הרלוונטי במדינת המוצא.

שיטת ההעסקה החדשה, נועדה לשמור על העיקרון לפיו המעסיק של העובד הזר הוא האדם עם המוגבלות, הנזקק לטיפול ולסיוע במשך רוב שעות היממה, ולתת מענה לכשלים בשיטת ההעסקה שהייתה נהוגה עד כה."

עיקרי שיטת ההעסקה החדשה:

- **תנאים מקדמיים למתן היתר** - היתרים ללשכות בענף הסיעוד יינתנו לחברות חדשות אשר יעמדו בתנאים מחמירים כמפורט בחוק ובנוהל זה, שמטרתם להגן על העובדים והמעסיקים. בין היתר, תחויב לשכה בהפקדת ערבות ע"ס 500,000 ₪ להבטחת זכויות העובדים והמטופלים בהתאם לחוק.
- **איסור העסקת עובד זר בסייעוד ללא רישום אצל לשכה** - מעסיק בעל היתר יהיה רשאי להעסיק עובד זר בתחום הסיעוד רק אם בידו אישור בכתב כי הוא, והעובד הזר המועסק על ידו, נרשמו בלשכה פרטית בעלת היתר בהתאם לנוהל זה.

- **דיווחי הלשכה ליחידת הסמך לעובדים זרים** - הלשכה תחויב בדיווח ליחידת הסמך לגבי כל מעסיק ועובד זר שנרשמו אצלה ועל כל שינוי בקשר להעסקה.
- **חופש מעבר בין מעסיקים ולשכות** - העובדים יהיו רשאים לעבור בין מעסיקים בעלי היתרים ובין לשכות, והכל בתנאי שהמעסיקים והעובדים יהיו רשומים בלשכה, וכי בידיהם אישור כי שינויים אלו נרשמו בהתאם לנוהל זה על ידי הלשכה.
- **חובת לשכה לטפל בעובדים ובמעסיקים** באופן שוטף - הלשכות יחויבו לספק סיוע ושירותים למעסיקים ולעובדים, והן יוכלו לגבות סכומים חודשיים (לדעתי יש לפרסם את הסכום) מהמעסיקים בגין כך.
- **הגבלת הבאת עובדים חדשים מחו"ל** - עיקר התיווך והטיפול של הלשכות יעשה לגבי עובדים זרים הנמצאים כבר בישראל, ויחולו הגבלות על הבאת עובדים מחו"ל כמפורט בנוהל. עובד סיעוד ללא מעסיק ירשם במאגר ממוחשב אשר ינוהל על ידי מת"ש.

הסדרת השירות לנזקקים לשירותי סיעוד :

- כדי להגדיל את אפשרויות התעסוקה של ישראלים, ועל מנת למנוע הבאה לישראל של עובדים זרים חדשים בשעה שקיימים בישראל עובדים זרים בענף הסיעוד שאין להם תעסוקה, הבאת עובדים זרים בתחום הסיעוד מחוץ לישראל תהיה מותנית ב-
- א. מיצוי מאגר העובדים הזרים בענף הסיעוד השוהים בישראל שאין להם תעסוקה, ולגבי לשכה ספציפית - גם בכך שהעובדים הזרים הרשומים באותה לשכה מועסקים כדין.
- ב. לעובדים הזרים תהיה אפשרות מעבר בין מעסיקים בעלי היתרים בענף הסיעוד הביתי ובין הלשכות הפרטיות ;
- ג. תבוצע התאמה של כישורי העובד הזר לצרכי המעסיק ולמוגבלותו, בטרם כניסתו של העובד הזר לישראל ;
- ד. הלשכה תחויב לבצע הכשרה והדרכה לעובד בבית המטופל, וכן תפקח באמצעות עובד סוציאלי על מתן השירות לנזקק.
- ה. הלשכות הפרטיות יהיו אחראיות להבטחת תעסוקה לעובדים הזרים במשך השנה הראשונה לשהייתם בארץ.

ג. מכסות ההעסקה לעובדים זרים לשנת 2007.

ועדת השרים לענייני עובדים זרים, החליטה בינואר 2007 לתקן את מכסת ההיתרים להעסקת עובדים והסדרת העסקתם בענפים השונים באופן הבא:

1. **תעשייה** - בהתאם לסיכום של משרד האוצר עם התאחדות התעשיינים, הוחלט כי יופחתו מספר עובדי התעשייה הזרים בישראל באופן הדרגתי כך שבשנת 2007 תעמוד המכסה על 1400 עובדים זרים, בשנת 2008 על 1100 עובדים זרים, בשנת 2009 על 700 עובדים זרים ומשנת 2010 ואילך לא יינתנו התרים להעסקת עובדים זרים בענף התעשייה מלבד מומחים ששכרם אינו נופל מפעמיים השכר הממוצע במשק. במקביל, נקבע כי לשנת 2007, שכר עובדי התעשייה הזרים יעמוד ל-5000 ₪ לחודש.

2. **מסעדות אתניות** - הוחלט כי מעסיקי טבחים זרים בענף המסעדות האתניות יחויבו לשלם לעובדים אלו שכר חודשי שלא ייפול מסך 8000 ₪ לחודש, וזאת במטרה לעודד העסקה של עובדים ישראלים בתחום זה. כמו-כן הוחלט כי החל משנת 2009 לא יתנו יותר התרים להעסקת טבחים זרים שאינם מומחים המשתכרים לפחות פעמיים השכר הממוצע במשק.

3. **בנין** - הוחלט כי מכסת העובדים הזרים בענף הבנין החל מינואר 2007 ועד לאוקטובר 2007 תעמוד על 15000 עובדים, כאשר באוקטובר 2007 מספר זה ירד ל-12000 עובדים.

4. **ניידות עובדים** - כדי לאפשר ניידות של העובדים הזרים בענפי התעשייה והמסעדות האתניות, וכן כדי לגרום לתחרות בין המעסיקים בעלי ההיתרים על שירותי עובדים אלו, יונפקו התרים במספר העולה בכ-30% על מספר העובדים הזרים שאושרו לכל ענף, בהתאם לבקשות המעסיקים. הודגש כי התרים נוספים אלו הם לצורך ניידות העובדים בלבד וכי תוספת ההיתרים אינה באה להגדיל את מספר העובדים הזרים הרשאים לעבוד בתחום זה בישראל בהתאם למכסות העובדים שנקעו על ידי הממשלה.

5. **חקלאות וסיעוד** - נקבעו שיטות העסקה החדשות של עובדים זרים בענפי הסיעוד והחקלאות שיאפשרו מעבר חופשי של עובדים זרים בין מעסיקים ופיקוח הדוק יותר על מעסיקי העובדים וחברות התיווך העוסקות בתחום. המועדים החדשים להחלת השיטות הם מאי 2007 (סיעוד) ואוגוסט 2007 (חקלאות).

6. **ענף בתי המלון באילת** - בעקבות סיכום של משרדי האוצר והתמ"ת עם התאחדות בתי המלון, לפיו יינתנו תמריצים לעובדים מקומיים לעבודה בבתי מלון באילת, הוחלט על הפסקת מתן התרים להעסקת עובדים זרים בבתי מלון אלו החל מיום 1.2.07

מעבר עובדי מלונאות לתחום הסיעוד בעקבות ביטול ההיתרים לענף המלונאות הוחלט לאפשר מעבר של עובדי מלונאות לתחום הסיעוד (תוך 45 ימים מיום ה-18.2.07).

מעבר עובדי תעשייה לתחום הבנין עובדים שהגיעו לישראל לעבוד בתחום התעשייה יוכלו לעבור לעבוד בתחום הבנין בתנאי שיעמוד בתנאים הבאים: ההיתר אשר ניתן למעסיקו של העובד בוטל או הופחת, על העובד להוכיח כי עשה ניסיונות כנים למצוא עבודה בתחום התעשייה, העובד שוהה בישראל תקופה שאינה עולה על 51 חודשים מיום כניסתו הראשונה.

ד. היתרים בענף המסעדות

מתן היתר להעסקת עו"ז בענף המסעדות ב- 2007, מותנה בהתחייבות המעסיק לשלם לטבח - עובד זר בשנת 2007 שכר ברוטו לחודש למשרה מלאה שלא יפחת מסך של 8,000 ₪ (סכום זה אינו כולל תשלום עבור עבודה במשמרות או שעות נוספות, אשר ישולמו בהתאם לחוק). כדי ליצור תחרות בענף המסעדות האתניות-אסיאתיות, על שירותי העובדים הזרים הנמצאים בישראל, הוחלט כי יונפקו היתרים במספר העולה בכ- 30% מעל מכסת העובדים הזרים אשר העסקתם אושרה על ידי הממשלה בענף המסעדות לשנת 2007, כך שכל מסעדה תקבל לפחות היתר אחד נוסף מעל מכסת ההיתרים לה היתה זכאית באותה השנה אך לא יותר ממה שביקשה. כתוצאה מכך, יוצר במתכוון "מחסור" של כ- 30% לפחות בטבחים זרים לעומת מספר ההיתרים שיוקצו. יובהר כי, לא יהא ניתן להביא לישראל עובדים נוספים למילוי המכסה האמורה. ההיתרים בענף המסעדות יינתנו לצורך העסקת עובדים זרים הנמצאים בישראל. לא תאושר כניסתם לישראל של עובדים זרים נוספים מחו"ל. יודגש, כי על המסעדות להיערך, במהלך שנת 2007, להכשרת טבחים מקומיים אשר יחליפו את הטבחים - העובדים הזרים.

ה. שינוי שיטת ההעסקה של עובדים זרים בענף החקלאות-בהמשך להחלטת ממשלה מאוגוסט 2005,

שעניינה הגדלת אפשרויות התעסוקה של ישראלים, נקבעה מכסת העובדים הזרים בענף החקלאות בשנת 2007 ל-26 אלף עובדים, בכפוף להנהגת שיטה חדשה, שתופעל באוגוסט 2007, להעסקת עובדים זרים בענף החקלאות על פי העקרונות הבאים:

א. לשכה פרטית תהיה אחראית על תיווך עובדים זרים בענף החקלאות וכן תדאג לשמירת זכויותיהם על ידי המעביד.

ב. מתן אפשרות מעבר של העובדים הזרים בין החקלאים השונים בענף החקלאות, בכפוף להיתרים שהוקצו;

ג. המעסיק של העובד הזר הוא החקלאי ולא גוף אחר;

ד. מעבר יעיל של העובדים הזרים בין החקלאים בעלי היתר בהתאם לתקופות השיא החקלאיות.

ה. הסדרת ההעסקה של עובדים זרים בענף החקלאות באופן שיבטיח תשלום שכר כחוק ומתן תנאים הוגנים, וכן יאפשר פיקוח יעיל על שמירת זכויות העובדים;

ו. הגברת אמצעי האכיפה כנגד מי שגובה תשלום שלא כדין מהעובדים הזרים עבור הבאתם לישראל.

ז. בכל רגע נתון לא יינתנו אשרות מעבר למכסה כאמור בסעיף 1 לעיל, אף אם בשל כך לא יאוּשָׁו כל התרי

ההעסקה של העובדים הזרים על ידי המעסיקים השונים